

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:

Економіка і менеджмент

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 47

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 17 березня 2020 року № 409 (Додаток 1)

Галузь науки: економічні.
Спеціальності: 051 – Економіка, 071 – Облік і оподаткування,
072 – Фінанси, банківська справа та страхування,
073 – Менеджмент, 075 – Маркетинг, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
281 – Публічне управління та адміністрування, 292 – Міжнародні економічні відносини

Науковий збірник включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus

Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет відповідно до рішення вченої ради
Міжнародного гуманітарного університету (від 21 січня 2021 року протокол № 4)

Головний редактор серії – д-р екон. наук, проф., **Т. В. Деркач**
Відповідальний секретар серії – **В. О. Горбаньова**

Редакційна колегія серії «Економіка і менеджмент»:

Л. А. Бахчиванжи, канд. екон. наук, доц.; **О. В. Більська**, д-р екон. наук, доц.; **О. В. Димченко**, д-р екон. наук, проф.; **Г. М. Запша**, д-р екон. наук, проф.; **Н. В. Захарченко**, д-р екон. наук; **П. І. Коренюк**, д-р екон. наук, проф.; **М. Б. Кулинич**, канд. екон. наук, доц.; **В. Є. Куриляк**, д-р екон. наук, проф.; **В. В. Лагодієнко**, д-р екон. наук, проф.; **М. В. Лизун**, д-р екон. наук, доц.; **І. А. Ломачинська**, канд. екон. наук; **З. О. Луцишин**, д-р екон. наук, проф.; **О. А. Мартинюк**, д-р екон. наук; **В. В. Немченко**, д-р екон. наук, проф.; **Т. А. Родіонова**, канд. екон. наук; **О. В. Садченко**, д-р екон. наук, проф.; **Л. М. Сатир**, д-р екон. наук, проф.; **Р. М. Скупський**, д-р екон. наук; **А. В. Данильченко**, д-р екон. наук, проф.; **Евангелос Сискос**, д-р екон. наук, проф.; **А. М. Казамбаева**, канд. екон. наук, доц.; **Д. М. Пармакли**, д-р екон. наук, проф.; **Ж. А. Шералиева**, канд. екон. наук, доц.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання
на «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB № 20001-9801 ПР,
видане Державною реєстраційною службою України 25.06.2013 р.

Адреса редакції:
Міжнародний гуманітарний університет
вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна
Телефон: +38 (099) 967 84 71
Електронна пошта: editor@vestnik-econom.mgu.od.ua
Офіційний сайт: www.vestnik-econom.mgu.od.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою
програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
Серія: «Економіка і менеджмент», 2021

© Міжнародний гуманітарний університет, 2021

© Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, 2021

ISSN (Print) 2413-2675
ISSN (Online) 2664-6927

Збірник наукових праць

НАУКОВИЙ ВІСНИК МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:

Економіка і менеджмент

Випуск 47

Коректура • *В.І. Бабич*

Комп'ютерна верстка • *Ю.Г. Войтюк*

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 12,09.
Підписано до друку 22.01.2021 р. Замов. № 0321/103. Наклад 100 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Балахонова О.В.
**ФОРМУВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ
РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА..... 4**

Роскладка Н.О., Вівсюк І.О.
**СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....14**

Руммо В.В., Работін Ю.А.
**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА
НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ЙОГО ПРОДУКЦІЇ..... 22**

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Крот Л.М.
**БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНИЙ СТАН
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ.....32**

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Булуй О.Г., Плотнікова М.Ф., Присяжнюк О.Ф.
**ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСТВА.....42**

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Ковбаса В.А., Махаурі Л.А.
**МІСЦЕ ВАЛЮТНОГО КУРСУ У РОЗВИТКУ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ:
УКРАЇНСЬКА СПЕЦИФІКА ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ..... 51**

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Харченко Ю.П.
**АНАЛІЗ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУТІВ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 60**

Роскладка Н.О.

*д.е.н., професор, професор кафедри туризму та рекреації,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Roskladka Nataliia

Kyiv National University of Trade and Economics

Вівсюк І.О.

*аспірант кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Vivsiuk Iryna

Kyiv National University of Trade and Economics

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

THE NATURE AND STRUCTURE OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE HOTEL ENTERPRISE

Анотація. У статті досліджено та проаналізовано основні терміни та поняття, зокрема «потенціал», «економічний потенціал», «потенціал підприємства» та «економічний потенціал підприємства готельного господарства». Проведено аналіз взаємопов'язаності та синтезу даних понять. Вивчено та узагальнено сутність економічного потенціалу підприємства готельного господарства, а також удосконалено його структурні елементи. Визначено першочергові завдання для збалансованого функціонування підприємств готельного господарства у період впливу надзвичайних зовнішніх та внутрішніх чинників. Запропоновано новий структурний елемент економічного потенціалу, що допоможе закладам із тимчасового розміщення уникнути суттєвих негативних наслідків від економічної нестабільності ринку готельних послуг.

Ключові слова: потенціал, економічний потенціал, потенціал підприємства, економічний потенціал підприємства, готельне господарство, підприємство готельного господарства.

Постановка проблеми. У скрутні економічні часи страждає не лише великий бізнес, а й середній та малий. Таким чином, першочерговим завданням управлінців у сфері готельного бізнесу є оцінка та формування

перспективних можливостей, економічного потенціалу підприємства готельного господарства. Питання ефективного управління готельним підприємством є актуальним для дослідження впродовж багатьох років. Значна кількість конкурентів на ринку унеможливає діяльність малих готельних підприємств. Конкурентоспроможність закладів із тимчасового розміщення базується на раціональному розподілі та використанні економічного потенціалу, збалансованість якого стає наукомісткою у період сьогоденних світових змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями вивчення та розгляду сутності та змісту поняття «потенціал» займалися такі вчені, як А.Б. Борисов, В.М. Архангельський, Л.І. Самоукін, С.С. Шумська, О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк, які у своїх працях зазначають, що потенціал є інтегральним відображенням поточних і майбутніх можливостей економічної системи для отримання максимального задоволення потреб. Тобто визначають потенціал як процес оцінки та трансформації, але не характеризують як сталу величину сукупності поточних можливостей.

У своїх наукових працях Н.С. Краснокутська трактує потенціал підприємства як можливості системи ресурсів і компетенцій. І.З. Должанська визначає потенціал підприємства як реальну або ймовірну здатність виконувати цілеспрямовану роботу. І.М. Рєпіна надає трактування поняття «потенціал підприємства» як сукупності ресурсів для отримання максимального доходу і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства.

Незважаючи на низку праць, присвячених визначенню цього поняття, залишається відкритим питання щодо внесення певних уточнень та врахування особливостей для сфери готельного бізнесу.

Р.Б. Матковський, С.Г. Струмилін, А.Н. Люкшинов розглядають економічний потенціал як сукупність можливостей задля створення благ; систему відносин економічної власності між людьми; показник, що характеризує ефективність діяльності підприємства. Усі ці визначення дійсно характеризують дане поняття, проте відсутнє виокремлення, узагальнення та адаптування даних понять для підприємств готельної сфери.

У своїй статті Г.І. Рзаєв наводить теоретичні підходи до визначення сутності поняття «економічний потенціал підприємства» різними вченими, проте не визначає особистого ставлення до цього поняття.

Ф. Котлер у своїх наукових працях визначає економічний потенціал підприємства як потенціал продажів, що виступає як абсолютна межа попиту на товари підприємства.

Незважаючи на значну кількість наукових праць вітчизняних та іноземних учених щодо розгляду та розкриття сутності поняття «економічний потенціал», сутність та структура економічного потенціалу готельного підприємства залишається до цього часу не дослідженою.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження сутності та змісту поняття «економічний потенціал підприємства», зокрема для сфери готельного бізнесу; удосконалення структури економічного потенціалу підприємств готельного господарства шляхом виділення такого складника, як економічна стресостійкість, що допоможе

закладам із тимчасового розміщення протистояти негативним наслідкам економічної та фінансової нестабільності ринку готельних послуг в умовах пандемії.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економічна наука перейняла термін «потенціал» (від лат. *potentia* – сила) з фізики, де він означає кількість енергії, яку накопичила система й яку вона спроможна реалізувати в роботі [2, с. 8]. У Малому економічному словнику термін «потенціал» визначено як «сукупність засобів, які є в наявності, можливостей в якій-небудь галузі» [3, с. 482]. Також у Тлумачному словнику економіста термін «потенціал» трактується як «наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення чогось» [4, с. 216]. У тлумачному словнику С.І. Ожегова потенціал визначається як «ступінь потужності в будь-якому значенні, сукупність засобів, можливостей, необхідних для чого-небудь» [5]. Тобто загальне визначення терміна «потенціал» полягає у низці можливостей, засобів, ресурсів тощо для здійснення будь-якої дії.

А.Б. Босиров у Великому тлумачному словнику зазначає, що потенціал як економічна категорія – це наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого [6]. В.М. Архангельський трактує термін так: «Потенціал – це засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певної задачі» [4]. Л.І. Самоукін зазначає, що потенціал – це виробничі відносини, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським апаратом із приводу повного використання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг [7, с. 6].

Таким чином, із вищезазначених трактувань терміна «потенціал» можна зрозуміти, що, крім матеріальних ресурсів, необхідні й трудові для створення товарів та послуг.

С.С. Шумська трактує потенціал як сукупність накопичених ресурсів та їхніх використаних і невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріальних благ та послуг із метою найбільш

повного задоволення потреб суспільства [8, с. 55]. В.І. Хомяков, І.В. Бакум розглядають поняття «потенціал» як джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведеними в дію, використані для вирішення якогось завдання, досягнення певної цілі, можливості окремої особи, суспільства, держави, підприємства в певній галузі [9, с. 11].

Найбільш влучне тлумачення терміна «потенціал», на нашу думку, дають О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк: це інтегральне відображення (оцінка) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси [10, с. 12–13].

Отже, термін «потенціал» можна охарактеризувати як: сукупність матеріальних та нематеріальних благ, які можуть бути задіяні задля задоволення потреб споживачів; трудові ресурси; використані та невикори-

стані можливості задля отримання бажаного результату.

Іноземні та вітчизняні вчені також мають декілька трактувань поняття «потенціал підприємства», тому найбільш поширені та відомі наведено в табл. 1.

Зважаючи на вищевикладений матеріал у табл. 1, потенціал підприємства можна визначити як «симбіоз» можливостей, потужностей, засобів та ресурсів для ефективного досягнення поставлених цілей підприємницької діяльності.

Уважаємо за доцільне розглянути поняття «економічний потенціал», оскільки визначення потенціалу підприємства та економічного потенціалу часто ототожнюють.

В Економічному словнику надано таке трактування: потенціал економічний (англ. *economic potential*) – сукупність економічних можливостей держави, які можуть бути використані для потреб суспільства (виробництво, оборона тощо). Відображає економічну могутність країни, досягнутий рівень розвитку продуктивних сил, обсяг національного багатства, можливості їх зростання [11, с. 244].

Таблиця 1

Трактування поняття «потенціал підприємства» різними науковцями

Автори	Трактування
І.З. Должанська, Т.О. Загорна	Потенціал підприємства являє собою реальну або ймовірну здатність виконувати цілеспрямовану роботу [12, с. 13].
Н.С. Краснокутська	Потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій [7, с. 7].
І.М. Репіна	Підприємницький потенціал – сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т. п.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства [10, с. 8].
О.І. Олексюк	Потенціал підприємства – максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ситуаційно-ринковий складник) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень [10, с. 10].
Б.Є. Бачевський	Потенціал підприємства – це його властивість як носія штучного походження забезпечити очікуваний суб'єктом оцінки позитивний (або негативний) результат в існуючій системі зовнішніх обмежень з урахуванням здатності носія до розвитку [13, с. 23].
Б.А. Карапінський, Т.Б. Щира	Підприємницький потенціал як сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних тощо), навичок і можливостей менеджерів різного рівня ієрархії та безпосереднього виконавчого персоналу щодо виробництва товарів, надання послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства [19, с. 78].
А.П. Миргородська	Підприємницький потенціал: – сукупність можливостей та здатностей реалізації ідейного портфеля підприємця у товари, роботи, послуги, через ведення вибраного виду діяльності для отримання максимального прибутку.
А.П. Миргородська	– сукупність особистих якостей, за допомогою яких здійснюється господарська діяльність для отримання максимального прибутку; – як вплив його складників на структурні елементи економічного потенціалу для досягнення максимальної ефективності їх функціонування [20, с. 147].

С.Г. Струмилін вважається засновником поняття «економічний потенціал», що визначав його як сукупну виробничу силу праці усіх працездатних членів суспільства [4].

Інший вчений, Р.Б. Матковський, зазначає, що економічний потенціал можна розглядати як систему відносин економічної власності між людьми у взаємодії з розвитком продуктивних сил та базисними елементами господарського механізму, що виступають основним джерелом розвитку економічної системи, її можливостей [14].

К.М. Міско трактує дане поняття як межу людського пізнання внутрішніх, прихованих можливостей результативного використання досліджуваного об'єкта, яка може бути кількісно оцінена та в кінцевому підсумку реалізована за умови ідеальних можливостей практичної діяльності [15].

Натомість А.Н. Люкшинов визначає економічний потенціал як сукупність його можливостей для випуску продукції (надання послуг) [15]. У Т.Г. Храмцової зазначено, що економічний потенціал є не тільки і не просто кількістю ресурсів, а й укладена в них можливість розвитку системи в заданому напрямі [15]. М.В. Бойченко наголошує на тому, що економічний потенціал – це максимально можливий обсяг виробництва матеріальних благ і послуг в умовах, що забезпечують найбільш ефективно використання за часом і продуктивністю наявних економічних ресурсів [16].

Лаконічно та стисло Є.В. Лапін визначає дане поняття як складну, ієрархічну, динамічну систему, яка складається з низки елементів та підсистем [18]. Н.П. Любушин, Г.В. Савицька трактують економічний потенціал як показник, який характеризує ефективність діяльності організації; як резерв підвищення обсягу виробництва та підвищення ринкової частки шляхом ефективного використання обмежених ресурсів [17].

Найбільш влучне визначення поняття дає О.С. Федонін, а саме: економічний потенціал значно залежить від оптимального сполучення окремих видів економічних ресурсів, залучених до виробничого процесу, рівня організації виробництва і праці, ефек-

тивності системи управління підприємством [10, с. 535].

Варто зазначити, що поняття «економічний потенціал» характеризується використанням максимального обсягу сукупних ресурсів для отримання кінцевого ефективного результату.

Синтезом понять «потенціал підприємства» та «економічний потенціал» є термін «економічний потенціал підприємства», характеристики якого дає низка вітчизняних та іноземних учених.

Наприклад, Є.В. Лапін відзначає, що економічний потенціал підприємства відображає реальну, фактичну здатність до створення максимального обсягу матеріальних благ з урахуванням конкретних ресурсних обмежень, збалансованості трудових та матеріальних ресурсів [18, с. 27].

Л.С. Сосненко трактує поняття «економічний потенціал підприємства» як здатність підприємства забезпечувати своє довгострокове функціонування та досягнення стратегічних цілей на основі використання системи наявних ресурсів [10, с. 20].

Й.М. Петрович і Л.М. Прокопишин-Рашкевич визначають складники економічного потенціалу підприємства в широкому форматі, до яких належать такі потенціали: інформаційний, фінансово-інвестиційний, інноваційний, виробничий (включає природно-ресурсний, технологічний та технічний), потенціал відтворення, кадровий, науково-технічний, маркетингово-логістичний, а також організаційно-управлінський потенціал, який складається з потенціалів організаційної структури управління й управлінського [21].

І.П. Мойсеєнко характеризує «економічний потенціал підприємства» як наявність ресурсів і резервів, залучених у виробництво або не залучених у даний момент, тобто авансованих, сукупних можливостей формувати і задовольняти потреби в товарах і послугах, оптимально використовуючи наявні ресурси, з огляду на умови й обмеження в рамках галузевої приналежності підприємства [22, с. 58].

Узагальнену характеристику поняття «економічний потенціал підприємства» наведено в табл. 2.

Теоретичні підходи до визначення сутності економічного потенціалу підприємства

Автори	Трактування
Р. Марушков	Здатність підприємства забезпечувати своє довгострокове функціонування та досягнення стратегічних цілей на основі використання системи наявних ресурсів.
О. Живолуга	Сукупність усіх ресурсів підприємства і здатність персоналу їх ефективно використовувати.
Ф. Русинов, О. Макаренко	Це наявні в системі можливості: сучасна технологія, устаткування, підготовлені кадри, сукупність необхідних матеріальних, фінансових, інноваційних, організаційних та інших ресурсів, що забезпечують функціонування і стратегічний розвиток організації в умовах конкуренції.
Економічний словник за ред. А. Архипова	Ресурси, які за повного їх використання дають змогу створити максимальний валовий продукт. Складовими елементами потенціалу є природні ресурси, виробничий, трудовий, науково-технічний потенціал.
Ф. Котлер	Визначається потенціалом продажів та виступає як абсолютна границя попиту на товари підприємства.
В. Герасимчук	Сукупність власне виробничого потенціалу підприємства і потенціалу його управління.
В. Ковальов, О. Волкова	Під економічним потенціалом комерційної організації розуміють здатність підприємства досягати поставлених перед ним цілей, використовуючи наявні матеріальні, трудові і фінансові ресурси.
М. Войнаренко, О. Осауленко, Л. Скоробагага, О. Шевчук	Сукупність взаємопов'язаних ресурсів та їх здатність забезпечувати перебіг основних бізнес-процесів у заданих межах ризику з метою набуття економічних вигід.
А. Асаул, М. Войнаренко, С. Князев, Т. Рзаєва	Під економічним потенціалом щодо діяльності господарюючих суб'єктів економіки (комерційних організацій) розуміють засоби, ресурси, приховані та невикористані резерви, можливості та здібності господарюючого суб'єкта забезпечувати мету економічного зростання і соціально-економічного розвитку, що включає можливості підвищення рівня конкурентоспроможності і розвитку самої системи управління.
О. Лепьохін	Сукупна здатність наявних у підприємства економічних ресурсів забезпечувати максимально можливе виробництво товарів і послуг, що користуються платоспроможним попитом на ринку, з метою одержання прибутку та задоволення соціальних потреб.
Р. Матковський	Система відносин економічної власності між людьми у взаємодії з розвитком продуктивних сил та базисними елементами господарського механізму, яка виступає основним джерелом розвитку економічної системи, її можливостей.
П. Осипов	Максимально можлива ефективність ресурсно-виробничого потенціалу, якої можна досягнути на основі максимальної ефективності елементів виробництва, що формують ресурсно-виробничий потенціал.
Е. Лапін	Розуміють сукупні можливості максимально можливого обсягу виробництва матеріальних благ та послуг в умовах, що забезпечують найефективніше використання за часом та продуктивністю економічних ресурсів.
М. Лагун	Здатність підприємства до подальшого здійснення безперервної діяльності, яка ґрунтується на наявності ресурсів, які в контексті їх використання розглядаються як резерви.

Підхід, який пропонує Р.Б. Матковський, на нашу думку, повністю відображає сутність поняття «економічний потенціал підприємства», згідно з яким речовий зміст економічного потенціалу розкриває зв'язок економічного потенціалу з розвитком продуктивних сил, а використання економічного потенціалу має, своєю чергою, забезпечувати розвиток усіх його елементів, а саме: людей (як головної продуктивної сили), засобів виробництва, інформації, науки (як специфічної продуктивної сили), сил природи, що використовуються людьми (енергія сонця, вітру тощо), форм та методів організації виробництва (система Тейлора, система Мейо та ін.) [14, с. 18].

Вищенаведені поняття мають узагальнену характеристику, тож доцільно виокремити складники економічного потенціалу підприємства готельного господарства, зокрема:

- фінансовий (залучення інвесторів для втілення вітчизняних та іноземних стандартів);
- трудовий (забезпечення кваліфікованих та мотивованих кадрів);
- інноваційний (запровадження сучасних автоматизованих систем управління);
- маркетинговий (упровадження інноваційних ідей на діючому ринку);
- інформаційний (створення різноманітних баз даних);

– організаційно-управлінський (створення та забезпечення безперебійного функціонування закладу);

– соціальний (для створення зворотного зв'язку з клієнтами).

У зв'язку з новими світовими кризовими обставинами необхідно додати до складників економічного потенціалу готельного підприємства такий складник, як економічна стресостійкість. Якщо будь-яке підприємство розглядати як суцільний організм, який функціонує завдяки взаємопов'язаним системами, тоді доцільно його порівняти з організмом людини. Ефективна діяльність людського організму базується на збалансованості та пов'язаності систем тіла. Поняття «стресостійкість» розглядається, зокрема, у медичному аспекті. Велика кількість іноземних та вітчизняних учених дає різні пояснення даного поняття.

В. Корольчук визначає стресостійкість як структурно-функціональну, динамічну, інтегративну властивість особистості, результат трансактного процесу зіткнення індивіда зі стресогенним фактором, що включає процес саморегуляції, когнітивну репрезентацію, об'єктивну характеристику ситуації та вимоги до особистості [23, с. 74].

Г. Андреева зазначає, що стресостійкість – це комплексна якість особистості, яка характеризується необхідною адаптацією до впливу зовнішніх та внутрішніх чинників у процесі діяльності, забезпечує успішне досягнення мети діяльності та реалізується за допомогою засобів співвласної поведінки в емоційній, мотиваційній, когнітивній та поведінковій сферах діяльності особистості [24, с. 39].

Стресостійкість у працях Лі Канг Хі – це психофізіологічний стан людини, що забезпечує оптимальну адаптацію до екстремальних умов, дає змогу вирішувати службові та побутові завдання без утрат (фізичних та психічних), тобто перебуваючи у стані психофізіологічної рівноваги [25, с. 41].

Зважаючи на вищенаведені поняття медичного терміна «стресостійкість», можна провести паралелі з діяльністю підприємства, особливо готельного господарства.

Зокрема, звернути увагу на те, що необхідно наладити взаємозв'язок функціонування складників економічного потенціалу діяльності підприємства для отримання процесу «стресостійкості» під час надзвичайних та кризових ситуацій.

Складники економічного потенціалу підприємства готельного господарства, як нейрони головного мозку, мають «відчувати» найменші негативні впливи, проте не «відчувати» їхнього впливу. Тобто адаптовуватися під зовнішні та внутрішні чинники «втручання» в діяльність підприємства готельного господарства.

Висновки і пропозиції. Економічна адаптація для готелів дасть змогу підприємствам у мінімальні терміни та за найменших економічних утрат модернізувати процес своєї діяльності. На основі цих дій для споживачів не відбудеться підвищення ціни готельних послуг, погіршення сервісу та втрати трудових ресурсів.

Підводячи підсумки, ватро сформулювати поняття «економічна стресостійкість» – це злагоджений процес адаптування діяльності підприємства готельного господарства на надзвичайні зовнішні та внутрішні чинники, що дає змогу зберігати свої позиції на ринку без суттєвих економічних утрат.

Таким чином, перераховані складники є невід'ємною частиною економічного потенціалу в ефективній та конкурентоздатній діяльності підприємства готельного господарства на ринку готельних послуг.

Література:

1. Балацький О.Ф. Економічний потенціал адміністративних та виробничих систем : монографія. Суми : Університетська книга, 2016. 972 с.
2. Ворсовський О.Л. Теоретико-методологічні основи інвестиційного потенціалу підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2007. № 15. С. 8–11.
3. Малый экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. Москва : Институт новой экономики, 1997. 1088 с.
4. Гончаров С.М., Кушнір Н.Б. Тлумачний словник економіста. Київ, 2009. 263 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70000 слов / под ред. Н.Ю. Шведовой ; 23-е изд., испр. Москва : Рус. яз., 1991. 847 с.
6. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва : Книжный мир, 2003. 895 с.
7. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.

8. Шумська С.С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки. *Фінанси України*. 2007. № 15. С. 55–64.
9. Хомяков В.І., Бакулін І.В. Управління потенціалом підприємства. Київ : Кондор, 2007. 400 с.
10. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
11. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. Київ, 2006. 356 с.
12. Управління потенціалом підприємства : навчальний посібник / І.З. Должанська та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 362 с.
13. Бачевський Б.Є., Заблodsка І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
14. Матковський Р.Б. Економічний потенціал України та шляхи його ефективного використання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01. Київ, 2003. 20 с.
15. Ускова С.И. Экономический потенциал предприятия как основа предпринимательской деятельности. URL: www.nsaem.ru/Science/Publications/Science_notes/Archive/.../2/363.pdf (дата звернення: 11.01.2021).
16. Бойченко М.В. Визначення економічного потенціалу антрацитових шахт у депресивних регіонах Донбасу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 ; Національний гірничий університет Міністерства освіти і науки України. Дніпропетровськ, 2013.
17. Аксенов Ю.М., Платошечкина С.Ю. Многообразие представлений об экономическом потенциале коммерческой организации. URL: http://sciencebsea.narod.ru/2013/ekonom_2006_2/uskova_ekonom.htm (дата звернення: 11.01.2021).
18. Лапіна Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління : автореф. дис. ... доктора екон. наук : 08.07.01 ; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків, 2006. 20 с.
19. Карапінський Б.А., Шира Т.Б. Інноваційно-технологічний потенціал підприємств регіону: аналіз формування та фінансування. *Регіональна економіка*. 2007. № 2. С. 77–86.
20. Миргородська А.П. Розкриття сутності поняття «підприємницький потенціал» та його роль в потенціалі підприємства. *Економіка и управление*. 2011. № 5. С. 144–149.
21. Петрович Й.М., Прокопишин-Рашкевич Л.М. Економіка та фінанси підприємства. Львів : Магнолія – 2006, 2014. 406 с.
22. Мойсєєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом : монографія. Львів : Аверс, 2007. 304 с.
23. Корольчук В. Психологія стресостійкості особистості : дис. ... доктора психологічних наук : 19.00.01. Київ, 2009. 513 с.
24. Андреева А. Стрессоустойчивость как фактор развития позитивного отношения к учебной деятельности у студентов : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Тамбов, 2009. 155 с.
25. Ли Канг Хи. Социально-психологические технологии формирования стрессоустойчивости человека : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Москва, 2005. 201 с.
2. Vorsovsky O.L. (2007) Teoretyko-metodolohichni osnovy investytsiinoho potentsialu pidpriemstva [Theoretical and methodological bases of investment potential of the enterprise]. *Investments: practice and experience*, no. 15, pp. 8–11.
3. Azrilian A.N. (ed.) (1997) *Malyy ekonomicheskyy slovar'* [Small economic dictionary]. Moscow: Institute of New Economy. (in Russian)
4. Goncharov S.M., Kushnir N.B. (2009) *Tlumachnyi slovnyk ekonomista* [Explanatory dictionary of the economist]. Kyiv. (in Ukrainian)
5. Ozhegov S.I. (1991) *Slovar russkogo yazyka: 70000 slov* [Dictionary of the Russian language: 70,000 words]. Moscow: Rus. language. (in Russian)
6. Borisov A.B. (2003) *Bol'shoy ekonomicheskyy slovar* [Big Dictionary of Economics]. Moscow: Book Worl. (in Russian)
7. Krasnokutskaya N.S. (2005) *Potentsial pidpriemstva: formuvannya ta otsinka* [The potential of the enterprise: formation and evaluation]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
8. Shumskaya S.S. (2007) *Finansovy potentsial Ukrainy: metodolohiia vyznachennia ta otsinky* [Financial potential of Ukraine: methodology of definition and estimation]. *Finance of Ukraine*, no. 15, pp. 55–64.
9. Khomyakov V.I., Bakulin I.V. (2007) *Upravlinnia potentsialom pidpriemstva* [Enterprise potential management]. Kyiv: Condor. (in Ukrainian)
10. Fedonin O.S., Repina I.M., Oleksyuk O.I. (2004) *Potentsial pidpriemstva: formuvannya ta otsinka* [The potential of the enterprise: formation and evaluation]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
11. Zavadsky J.S., Osovskaya T.V., Yushkevich O.O (2006) *Ekonomichnyi slovnyk* [Economic Dictionary]. Kyiv. (in Ukrainian)
12. Dolzhanska I.Z., Zagorna T.O., Udalykh O.O., Gerasimenko I.M., Rashchupkina V.M. (2006) *Upravlinnia potentsialom pidpriemstva* [Enterprise potential management]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
13. Bachevsky B.E., Zablodska I.V., Reshetnyak O.O. (2009) *Potentsial i rozvytok pidpriemstva* [Potential and development of the enterprise]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
14. Matkovsky R.B. (2003) *Ekonomichnyi potentsial Ukrainy ta shliakhy yoho efektyvnoho vykorystannia* [Economic potential of Ukraine and ways of its effective use]. (PhD Thesis), Kyiv.
15. Uskova S.I. Economic potential of the enterprise as a basis of entrepreneurial activity. Available at: http://www.nsaem.ru/Science/Publications/Science_notes/Archive/.../2/363.pdf (accessed 11 January 2021).
16. Boychenko M.V. (2013) *Vyznachennia ekonomichnoho potentsialu antratsytoykykh shakht u depresyvnnykh rehionakh Donbasu* [Determination of economic potential of anthracite mines in depressed regions of Donbass] (PhD Thesis), Dnepropetrovsk: National Mining University of the Ministry of Education and Science of Ukraine.
17. Aksekov Yu.M., Platoshechkyna S.Yu. Variety of ideas about the economic potential of a commercial organization. Available at: http://sciencebsea.narod.ru/2013/ekonom_2006_2/uskova_ekonom.htm (accessed 11 January 2021).
18. Lapina E.V. (2006) *Ekonomichnyi potentsial pidpriemstv promyslovosti: formuvannya, otsinka, upravlinnia* [Economic potential of industrial enterprises: formation, evaluation, management] (PhD Thesis), National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”.

References:

1. Balatsky O.F. (2016) *Ekonomichnyi potentsial administrativnykh ta vyrobnychykh system* [Economic potential of administrative and production systems]. Sumy: University Book. (in Ukrainian)

19. Karapinsky B.A., Shira T.B. (2007) Innovatsiino-tehnolohichniy potentsial pidpriemstv rehionu: analiz formuvannia ta finansuvannia [Innovative-technological potential of enterprises of the region: analysis of formation and financing]. *Regional Economy*, no. 2, pp. 77–86.
20. Mirgorodskaya A.P. (2011) Rozkryttia sutnosti poniattia «pidpriemnytskyi potentsial» ta yoho rol v potentsiali pidpriemstva [Disclosure of the essence of the concept of «entrepreneurial potential» and its role in the potential of the enterprise]. *Economics and Management*, no. 5, pp. 144–149.
21. Petrovich J.M., Prokopyshyn-Rashkevich L.M. (2014) Ekonomika ta finansy pidpriemstva [Economics and finance of the enterprise]. Lviv: Magnolia. (in Ukrainian)
22. Moiseenko I.P. (2007) Upravlinnia intelektualnym potentsialom [Management of intellectual potential]. Lviv: Avers. (in Ukrainian)
23. Korolchuk V. (2009) Psykholohiia stresostyikosti osobystosti [Psychology of personality stress resistance] (PhD Thesis), Kyiv.
24. Andreeva A. (2009) Stressoustoychivost' kak faktor razvitiya pozitivnogo otnosheniya k uchebnoy deyatelnosti u studentov [Stress resistance as a factor in the development of a positive attitude to learning in students] (PhD Thesis), Tambov.
25. Lee Kang Hee. (2005) Sotsial'no-psikhologicheskie tekhnologii formirovaniya stressoustoychivosti cheloveka [Socio-psychological technologies of formation of stress resistance of the person] (PhD Thesis), Moscow.

Аннотация. В статье исследованы и проанализированы основные термины и понятия, в частности «потенциал», «экономический потенциал», «потенциал предприятия» и «экономический потенциал предприятий». Проведен анализ взаимосвязанности и синтеза данных понятий для определения понятия «экономический потенциал предприятия гостиничного хозяйства». Изучена и обобщена сущность экономического потенциала предприятия гостиничного хозяйства, а также усовершенствованы его структурные элементы. Определены первоочередные задачи для сбалансированного функционирования предприятий гостиничного хозяйства в период воздействия чрезвычайных внешних и внутренних факторов. Предложен новый структурный элемент экономического потенциала, который поможет заведениям временного размещения избежать существенных негативных последствий экономической нестабильности рынка гостиничных услуг.

Ключевые слова: потенциал, экономический потенциал, потенциал предприятия, экономический потенциал предприятия, гостиничное хозяйство, предприятие гостиничного хозяйства.

Summary. The article investigates and analyzes the main terms and concepts, in particular, such as: «potential», «economic potential», «enterprise potential» and «economic potential of enterprises». An analysis of the interconnectedness and synthesis of these concepts to determine the concept of «economic potential of the hotel industry.» In difficult economic times, not only big business suffers, but also medium and small ones. When forming the definition of the potential of the enterprise it is important to calculate the specifics of economic activity of the enterprise. Thus, for the hotel business the potential is determined by the real possibilities of performing the maximum amount of work and services, provided the rational use of available resources. Thus, the primary task of managers in the hotel business is to assess and form promising opportunities, the economic potential of the hotel industry. The issue of effective management of the hotel business is relevant for research by scientists for many years. A significant number of competitors in the market makes it impossible for small hotel enterprises. The competitiveness of temporary accommodation institutions is based on the rational distribution and use of economic potential, the balance of which becomes knowledge-intensive in today's world of change. Modern business conditions encourage the hotel business to form sufficient opportunities and resources to ensure a competitive position in the market, taking into account the negative impact of changing factors of the external and internal environment. It is the potential of enterprises that can not only provide adaptive measures, but also contribute to their long-term development. The essence of the economic potential of the hotel enterprise is studied and generalized, as well as its structural elements are improved. The priority tasks for the balanced functioning of the hotel industry in the period of influence of extraordinary external and internal factors are determined. A new structural element of economic potential has been proposed, which will help temporary accommodation institutions to avoid significant negative consequences from the economic instability of the hotel services market.

Keywords: potential, economic potential, potential of the enterprise, economic potential of the enterprise, hotel economy, enterprise of hotel economy.